

Semestr :V LO 18.10.20 2 godz.

Temat: Etapy kariery Zenona Ziembiewicza.

1. Elementy świata przedstawionego w utworze.

Czas i miejsce akcji

Akcja powieści rozgrywa się w bliżej nieokreślonym polskim, prowincjonalnym mieście w okresie międzywojnia. Epizodycznie miejscem akcji są też: Boleborza, Warszawa i Paryż. Czas wydarzeń obejmuje kilkanaście lat, prawdopodobnie opisane wypadki mają miejsce między 1920 rokiem a początkiem lat 30. Tak długa rozpiętość czasowa została uzyskana dzięki licznym retrospekcjom, w których postaci sięgają pamięcią wstecz, często do lat dzieciństwa.

Należy zwrócić uwagę, że czasoprzestrzeń utworu została poddana wyraźnej uniwersalizacji. Wskazuje na to brak konkretnych dat i miejsca wydarzeń, a ponadto specyficzna konstrukcja czasu. W powieści mamy do czynienia z czasem kolistym (zamkniętym), ponieważ książkę rozpoczyna i kończy to samo

wydarzenie. Owa kompozycyjna klamra wpisuje zatem opowiadaną historię w ponadczasowy schemat.

Bohaterowie : Zenon Ziembiewicz, Elżbieta Biecka, Justyna Bogutówna, Cecylia Kolichowska, Jasia Gołąbska, Franek Borbocki, Marian Chąsba, Tczewscy, Ziembiewiczowie

Zenon Ziembiewicz- syn zubożałego szlachcica Waleriana i szlachcianki Joanny z Niemierów. Ukończył w Paryżu Szkołę Nauk Socjalnych i Politycznych. W młodości był ambitny, pracowity, krytyczny, chcący „żyć uczciwie”. Z biegiem czasu, marząc o zrobieniu kariery stał się konformistą, człowiekiem egocentrycznym, słabym, żyjącym wiecznymi złudzeniami. Widząc niemoralność jakiejś sytuacji, starał się znaleźć usprawiedliwienie swego postępowania. **Oszukiwał siebie, twierdząc, że każda historia ma drugie, to lepsze, dno.** W jakimkolwiek miejscu zastawał samego siebie, zawsze tuż w pobliżu leżało coś gorszego, czemu się nie można było w najlepszej wierze przeciwstawić. Jednakże granica ostateczna tych przeciwstawień- granica odporności moralnej- odsuwała się niepostrzeżenie coraz dalej- mówi narrator o Zenonie. **To człowiek o dwóch obliczach: z natury zamknięty i ponury, w towarzystwie uchodził za dowcipnego i elokwentnego człowieka. Zenon jest postacią tragiczną.**

- **Elżbieta Biecka-** córka pani Niewieskiej, bratanica Cecylii Kolichowskiej. Poznajemy ją jako piętnastoletnią dziewczynę, która jest nieszczęśliwie zakochana w dużo starszym od siebie rotmistrzu Awaczewiczu. **Przez ludzi była postrzegana jako osoba życzliwa, wrażliwa na niedole ludzkiego człowieka. Była rozsądna, niezwykle opanowana, wręcz oschła.** Od dzieciństwa znajdowała się pod opieką ciotki Cecylii Kolichowskiej. Jej piękna matka, przebywając za granicą, nie interesowała się dziewczyną, o co córka miała zawsze żal. Elżbieta powoli przejmowała po ciotce obowiązki zarządzania kamienicą. Dostrzegała sprawy lokatorów kamienicy, ich trudne losy i sytuację, w jakiej się znaleźli. Pomagała im. Marzyła o szczęśliwej rodzinie. To pragnienie powracało w symbolicznej wizji rodziny zgromadzonej wokół stołu, oświetlonego naftową lampą. W życiu tylko przez chwilę miała to szczęście. Mimo, że zawsze wspierała Zenona, wybaczyła mu, jej małżeństwo nie przetrwało.

- **Justyna Bogutówna-** córka Karoliny Bogutowej, kucharki. Była wychowywana tylko przez matkę, ponieważ pochodziła z nieślubnego związku kucharki i z nieznanego zamożnego panicza. Poznajemy ją jako 19 letnią dziewczynę, bardzo ładną, o naturalnej

urodzie. Swą prostotą wzbudzała sympatia otoczenia, które odbierało ją jako grzeczną i łagodną. Dzięki kontaktom z hrabianką Tczewską nabrała nieco towarzyskich manier. **Zaintrygowała Zenona Ziembiewicza, który dostrzegł w niej subtelność i naturalność. Dla niego skłonna była do największych poświęceń. Justyna to postać tragiczna. Była osobą wrażliwą o kruchej konstrukcji psychicznej. Wzrastała pod troskliwą opieką matki, później także potrzebowała miłości i opieki. Została skrzywdzona, nie umiała sobie poradzić tragedią.**

- **Cecylia Kolichowska-** wdowa, ciotka Elżbiety Bieckiej, właścicielka kamienicy przy ulicy Staszica. Poznajemy ją jako 50 letnią kobietę, która dwukrotnie wychodziła nieszczęśliwie za mąż. W ostatnich latach życia największym wsparciem okazała się bratanica Elżbieta, która mieszkała wraz z nią. Syn przebywał przez wiele lat za granicą, wrócił dopiero przed śmiercią matki. Dlatego życie Cecylii było samotne. Kilka ostatnich miesięcy spędziła schorowana w łóżku. Kolichowska jako przedstawicielka mieszczaństwa uosabia małostkowość, zawężenie horyzontów myślowych, malkontenctwo tej grupy społecznej. **Jest osobą rozczarowana życiem, wiecznie niezadowolona, cierpiącą, źle traktującą lokatorów. Swoim zgorzknieniem, niechęcią do mężczyzn i lękiem przed starością zaraziła Elżbietę.**

Bohaterowie drugoplanowi

- **Walerian Ziembiewicz-** mąż Joanny z Niemierów Ziembiewiczowej, ojciec Zenona. Po stracie majątku swojego i żony, wskutek nieumiejętnego gospodarowania nim, zostało zarządcą majątku w Boleborzy, należącego do państwa Tczewskich. Chłubił się swoim szlacheństwem. Niewykształcony, niefrasobliwy, ulegał emocjom, popędowi. Nadrabiał urokiem osobistym i tworzoną na potrzeby chwili ideologią. **Najwięcej uwagi poświęcał zaspokojeniu własnych przyjemności: picciu alkoholu, romansom, z młodymi dziewczętami, polowaniom. Swoje obowiązki cedował na żonę, która zajmowała się prowadzeniem rachunków.** Pod koniec życia cierpiał na rozległym bronchit i rozedmę, co uniemożliwiało mu sprawne funkcjonowanie. Znalazł sobie wówczas nową pasję, jaką było *jedzenie po pańsku* i bardzo się roztył. Miał fałszywy obraz samego siebie.

- **Joanna z Niemierów Ziembiewiczowa (zwana Żancią)-** żona Waleriana, matka Zenona. W domu zajmowała się głównie rządzeniem służbą, muzyką i kwiatami. Łagodna, wyrozumiała, na tyle była tolerancyjna, że zatrudniała w majątku młode służące, które później stawały się kochankami męża. **Dbanie o męża, dogadzanie mu, sprawiało jej wielką przyjemność. Była zadowolona z życia, lubiła w sobie wszystko, wierzyła w opiekę boską. Jako naiwna i dobroduszna kobieta nie umiała odróżnić wartości prawdziwych od pozornych. Cieszyła się drobiazgami- sterty bielizny w szafie, a nie widziała problemów istotnych, na przykład z wychowaniem syna.**

- **Karolina Bogutówna-** matka Justyny, kucharka. To kobieta uboga, pracowita, pogodzona ze swoim życiem. Pracodawcy określali ją jako lepszą od niejednego kucharza, jej potrafię były arcydziełami sztuki kulinarnej. **Mimo talentu była skromna, jej świat ograniczał się do przestrzeni kuchni. Bardzo kochała swoją córkę.**

- **Jasia Gołabska-** córka Borbockiego, ogrodnika w majątku państwa Tczewskich. Była przyjaciółką Justyny. Po ślubie słuch o jej mężu

zaginał (mężczyzna nie mógł znaleźć pracy, bo miał przestrzelone płuco, rozpił się, został potem prawdopodobnie zamordowany). **Samotnie wychowywała gromadkę dzieci. Mieszkał w kamienicy przy ulicy Staszica. Nie mogąc płacić czynszu, przeprowadzała się do coraz mniejszych pomieszczeń, aż trafiła do piwnicy.** Z powodu niedożywienia i fatalnych warunków życia straciła kolejne dzieci, które umierały na różne choroby. Jej pierwszy synek Stefanek zmarł na zapalenie mózgu. Umierał w straszliwych męczarniach na oczach matki: *z bólu całą noc wyl, jak pies*. Drugi synek urodził się słaby i od początku matka wiedziała, że go straci. Wraz z nią mieszkała schorowana matka i brat Franek. Jasia zmarła na gruźlicę, zaraz po śmierci najmłodszej córki- tracącej wzrok Jadwigi. Jasia była kobietą zamkniętą w sobie, nieufną wobec otoczenia, z pokorą przyjmującą swój straszny los. **Jej życie jest symbolem losu wielu ludzi z nizin: niemożności podjęcia pracy z powodu choroby, wielodzietna rodzina, zapomoga, która nie pozwalała przetrwać (jeden obiad na trzy osoby).**

- **Adolf Czerlon-** proboszcz w Chązebnej. **Posądzany był o liczne romanse, między innymi z Weroniką z Gwareckiego Folwarku, siostrzenicą organisty, a nawet hrabiną Tczewską.** Studiował na Sorbonie, podróżował po Europie. Jak podkreślał, pozwoliło mu to poznać różne aspekty życia, także biedotę. Mawiał, że w powołaniu odnalazł spokój i sens życia. **To człowiek o silnej osobowości i niespożytej energii.**

- **Czechliński-** pełnomocnik Tczewskich, który zajmował się ich folwarkiem. Szybko zrobił karierę, dzięki znajomościom, bezkompromisowości i manipulowaniu innymi. **Był redaktorem „Niwy”, potem starostą. Miał ironiczne usposobienie, drwił właściwe ze wszystkiego.**

- **Karol Wąbowski-** jedyny syn Cecylii i Konstantego Wąbrowskiego. Od najmłodszych lat chorował na gruźlicę, miał trudności w poruszaniu się, nosił gorset ortopedyczny. Kochał matkę, ale zły na nią za kolejne małżeństwo, nie utrzymywał się kontaktów. **Wrócił przed jej śmiercią, godząc się z nią. Przeciwnik ideowy Czerlona, racjonalista.**

- **Tczewscy-** właściciele majątku w Chązebnej, Popłoszy, Gwareckieo Folwarku, Pieszni, Boleborzy, lasów Bramińskich i tartaków, młynów, gorzelni. Żyją wygodnie, lubią dobrze zjeść, spędzają czas na rozrywka. **Mają 9 dzieci. Hrabina przyjmuje postawę filantropki, osoby pobożnej, a Hrabia (Wojciech) ulega słabostkom- nie jest wzorem wierności małżeńskiej.**

- **Hrabina Olgierdowi Tczewska z Pieszni-** bratowa Wojciechowej. Kobieta energiczna, znana z licznych romansów, nazywana „demonem powiatu”. Tczewscy to ludzie konserwatywni, utrzymujący pozory zamożności, wykorzystujący pracę innych, prowadzący lekki tryb życia. **Są podporą systemu sanacyjnego, decydują o stanowiskach, podporządkowują sobie prasę.**

- **Niewiescy-** matka Elżbiety i jej kolejny mąż finansista, minister Niebieski. Pani Biecka oddała Elżbietę na wychowanie krewnym, rozwiodła się z pierwszym mężem i wyjechała za granicę, gdzie otaczała się licznymi wielbicielami. **Przez wiele lat była kochanką Niewieskiego, potem żoną. Prowadziła życie salonowe, zawsze piękna, oderwane od rzeczywistości egocentryczna.**

- **Lucja i Maurycy Posztrascy-** kobieta była przyjaciółką pani Kolichowskiej, którą opiekowała się, gdy ta była już mocno schorowana. Mieszkała w kamienicy

Cecylii, gdzie nie płaciła czynszu, ponieważ wraz z mężem żyła w nędzy. **Była pracowita, schludna, zawsze wesola, przejęta nowymi plotkami. Wiecznie usprawiedliwiała męża pijaka, człowieka lekkomyślnego, który nie potrafi utrzymać posady, ale był powszechnie lubiany za towarzyski i szczerzy charakter.**

- **Awaczewicz-** pierwszy ukochany Elżbiety Bieckiej, był rotmistrzem, który zrezygnował z kariery wojskowej. Był żonaty i nawiązywał liczne romanse, między innymi z Julią w Wagner, nauczycielką Elżbiety. **Miał skromną posadę, ale żył ponad stan, bywają w salonach i na polowaniach.**

- **Adela-** kochanka Zenona z czasów jego pobytu za granicą. Mimo świadomości, że Ziembiewicz nie darzył ją miłością, godziła się na związek z nim. **Zmarła w samotności, po ciężkiej chorobie, o czym Zenon dowiedział się z listu od Karola Wąbrowskiego.**

- **Marian Chąśba-** 20-letni mężczyzna, mieszkał wraz z żoną w kamienicy przy ulicy Staszica. Pracował w fabryce Hefnera, a także przez jakiś czas w „Niwie”. **Sam się uczył, zdał maturę. Miał lewicowe poglądy, ale rozczarowała go interesowna postawa przywódców ruchu robotniczego.**

- **Franek Borbocki-** brat Jasi Gołąbskiej, syn ogrodnika z Chązebnej. Niegdyś zakochany w Justynie, przeprowadził się do miasta, gdzie zajmował to samo mieszkanie, którym mieszkała siostra z matką i gromadą dzieci. Przez długi czas nie mógł zdobyć w pracy, zatrudnił się na krótki okres w fabryce, ale go zwolniono. **Świadomy tragicznej sytuacji biedy próbował się buntować. Trafił do więzienia. Został śmiertelnie postrzelony podczas manifestacji robotników.**

Plan wydarzeń – samodzielna praca.

1. Dzieciństwo i lata szkolne Zenona Ziembiewicza w Boleborzy.
2. Młodzieńcza miłość do Elżbiety Bieckiej.
3. Studia Zenona w Paryżu.
4. Protekcja Czechlińskiego.
5. Nawiązanie romansu z Justyną Bogutówną.
6. Odnowienie znajomości z Elżbietą Biecką.
7. Objęcie posady redaktora naczelnego tygodnika „Niwa”.
8. Kontynuacja romansu z Justyną i zaręczyny z Elżbietą.
9. Cięża Bogutówny.
10. Zerwanie zaręczyn przez Elżbietę.

11. Aborcja Justyny.
12. Przebaczenie Elżbiety i ślub z Ziembiewiczem.
13. Objęcie stanowiska prezydenta miasta przez Zenona.
14. Narodziny dziecka Ziembiewiczów.
15. Pomoc Justynie w znalezieniu pracy.
16. Narastające problemy Ziembiewicza na stanowisku prezydenta.
17. Krwawo zakończona demonstracja robotników.
18. Próba samobójcza Justyny i jej pogłębiająca się depresja.
19. Oblanie kwasem Ziembiewicza przez Justynę.
20. Samobójstwo Zenona.
21. Aresztowanie Justyny.
22. Wyjazd Elżbiety za granicę.

2. Etapy kariery Z. Ziembiewicza

Szczeble kariery Zenona można podzielić na **pięć okresów**:

1. Czas nauki.
2. Praca korespondenta Niwy.
3. Awans na stopień redaktora Niwy.
4. Małżeństwo z Elą.
5. Działalność polityczna i prezydentura.